

27.9.2016

KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN LAUSUNTO MAAKUNTAUUDISTUKSEEN

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja siihen liittyvää maakuntahallinnon perustamista valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön yhteisessä hankkeessa. Kuntien takauskeskukseen on saapunut lausuntopyyntö, johon annetut lausunnot on toimitettava sosiaali- ja terveysministeriöön 9.11.2016 kello 16:15 mennessä. Lausuntopyynnön materiaalit löytyvät Internet-osoitteesta: <http://alueuudistus.fi/hallituksen-esitysluonnos-31-8-2016>

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvät tehtävät siirrettäisiin perustettavien maakuntien järjestämisvastuulle ja valtion rahoitusvastuulle. Uudistus muuttaisi toteutuessaan kuntien asemaa merkittävästi. Kuntien takauskeskuksen takaamalla varainhankinnalla ei esitettyjä maakuntia ja maakuntakonsernien yhteisöjä voitaisi rahoittaa.

Kuntien takauskeskuksen tehtävänä on turvata kuntien yhteinen varainhankinta ja kehittää sitä. Takauskeskuksen perustehtävän näkökulmasta tulee huolehtia, että uudistuksen yhteydessä kuntien velkojen asema ei heikkene kuten ei myöskään kuntien ja jäljelle jäävien kuntayhtymien asema lainamarkkinoilla.

Lausunto jätetään määräaikaan mennessä.

Kannanottoon liittyviä teemoja on käsitelty erillisessä perustelumuiistiossa.

Hallitus toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kuntien takauskeskus on lailla perustettu viranomainen, jonka tehtävänä on kuntien yhteisen varainhankinnan kehittäminen ja turvaaminen. Tehtävänsä takauskeskus on toteuttanut myöntämällä takauksia kuntatoimijoille ja sosiaaliseen asuntotuotantoon suunnattuun rahoitukseen yhteensä 27 766 822 052,47 euroa (kanta 31.8.2016). Tästä rahoituksesta noin 1 miljardi suuntautuu sellaisiin toimintoihin, kiinteistöihin ja laitteisiin, jotka on kaavailtu siirtyvän kuntien toimialan ulkopuolelle ja lainasopimusten siten tulevan irtisanotuiksi.

Takauskeskus kiinnittää huomiota esitetyn lakiluonnoksen osalta seuraaviin seikkoihin:

1. Kuntien ja kuntayhtymien toiminnan määrä supistuu tasolle, joka on 43 % nykyisestä määrästä. Tämän supistuman vaikutusta jäljelle jäävien kuntien ja kuntayhtymien lainanhoitokatteeseen ei ole arvioitu lakipaketissa.

Takauskeskus katsoo, että lakipaketin mukainen muutos tulee toteuttaa tavalla, joka ei heikennä jäljelle jäävien kuntien ja kuntayhtymien lainanhoitokatetta.

Lainanhoitokatteen muuttumista koskeva arvio on perusteltua antaa riippumattoman tutkimuslaitoksen kuten Valtiontalouden tutkimuslaitoksen tehtäväksi.

Lainanhoitokatteen turvaaminen on olennaista kuntien ja kuntayhtymien nykyisten velkojien aseman ja jäljelle jäävien kuntien ja kuntayhtymien edullisen varainhankinnan tulevaisuuden turvaamiseksi.

2. Kuntien, kuntayhtymien, valtion, maakuntien ja maakuntayhteisöjen väliset omaisuusjärjestelyt tulee tehdä asukkaiden itsehallinnon perustuslaillista suojaa kunnioittaen. Omaisuuden siirroissa tulee noudattaa Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjaa ja Suomessa kuntien ja valtion välisissä omaisuusjärjestelyissä jo vakiintuneita oikeusperiaatteita.
3. Kuntien verotusoikeuden rajaaminen edes tilapäisesti voi johtaa merkittävään ja pysyvään asukkaiden itsehallinnon kustannuksia lisäävään sääntelyriskin realisoitumiseen. Sääntelyriski realisoituu, mikäli kunnan veropohjaan nojautuva nykyinen nollariskiominaisuus vaihtuu kohonneeksi riskipainoksi, kun kansainvälisessä sääntelyssä kunnan verokatto tulkitaan kunnan verotuksen perustuslaillisen suojan heikennykseksi.

Takauskeskus toteaa, että perusteltua syytä sääntelyriskin ottamiselle ei ole.

4. Lakipaketin valtiosääntöoikeudellinen arvio on puutteellinen. Takauskeskus katsoo, että valtiosääntöoikeudellinen arvio tulee tehdä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan mukaisten itsehallinnolle asetettujen tunnusmerkkien näkökulmasta, joiden myötä peruskirjan mukainen itsehallinto toteutuu.
5. Takauskeskus katsoo Kuntaliiton tavoin, että sote-kiinteistöomaisuuteen liittyvät riskit tulee järjestelyssä kohdentaa pääosin sille osapuolelle (maakunta, perustettava maakuntien toimitilayhtiö), joka omilla toimillaan pystyy vaikuttamaan kiinteistöjen käyttötärpeeseen.

Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Mahdolliset omaisuusjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset on korvattava kunnille täysimääräisesti esim. kohdennettujen avustusten muodossa.